

L'estranya herència de Graves

Tomàs i Joan, com el seu pare, Robert Graves, viuen a Deià i l'estimen. Ningú dels dos, però, segueix les passes de l'escriptor, que ara fa un any moria a l'illa. Només una passió ha trobat continuació entre la seua descendència: la impressió, acurada i artesanal

Kati Fernández

Robert Graves no solament va ser prolífic en la seva obra literària, sinó també en la seva descendència. Vuit fills són els continuadors de la saga Graves. Quasi tots viuen a la península i dos d'ells, almenys, amb la seva mare, estan establits a Deià, el poble on van néixer. Parlen català i estimen Deià tant com el seu pare. Quan hi hem anat, la viuda de Graves era a Anglaterra. Els fills, però, ens han atès amb absoluta amabilitat. Sense necessitat de retre cap culte artíficis al seu pare, en conserven pregonament l'essencial: el caràcter vitalista, l'amor pels llibres bells i els racons de Deià.

Joan és tan semblant al seu pare, físicament, que només veure'l pel poble se sap de quina família prové. «Sóc

com una mena d'ovella negra entre els meus», assegura somrient, i suposo que ho diu perquè no ha llegit cap llibre del seu pare i es dedica a tocar la guitarra a un grup on també treballa Kevin Ayers. Casat amb una australiana, Joan cuida de la casa on van viure l'escriptor i la seva mare. «Pots fotografiar el meu fill, és igual al meu pare», ens assegura, mentre intenta passar la pilota de la rememoració familiar a un altre membre dels Graves. «Parla amb el meu germà Tomàs, ell sempre rep la premsa i té més a veure amb el meu pare».

Tomàs Graves és el petit dels fills i conti-

nua amb la tradició de Robert i el seu amor per la impremta. Va estudiar aquest art ja quasi artesanal i es va comprar, a Sóller, una impressora. Així va néixer una editorial, la New Seizin Press, que imprimeix d'una manera artesanal, quasi artística, tant poemes de Graves com obres d'altres poetes. Ara per Nadal el fill de l'escriptor pensa publicar un text del seu pare sobre una altra estadant —menys afortunada— a Mallorca: George Sand, i que s'editarà en català, francès i anglès.

El soterrani on treballa Tomàs apareix quasi del tot ocupat per l'enorme impres-

Dalt, Tomàs Graves. Baix, el taller artesanal on treballa.

El paradís de Graves

K. Fernández

Aquest desembre es compleix el primer aniversari de la mort de l'autor d'una de les obres més serioses i sòlides de les lletres angleses del nostre segle. El poeta i escriptor anglès, resident a Mallorca, Robert Rauke Graves, Robert Graves.

Catedràtic de literatura anglesa a la universitat del Cairo a l'any 1926, l'autor del llibre *Jo, Claudi* va venir a viure a Mallorca el 1930 gràcies al consell de la seva amiga Gertrude Stein, la qual li va dir que *Deià* seria un paradís per a ell «si pots resistir-lo». I Graves va resistir, gaudir i aprofitar la inspiració que li produïa un dels paratges més bonics de la Serra de Tramuntana, *Deià*.

Reconegut antibel·licista, com expressa complidament el seu poema *Fairies and Fusilers*, Graves va deixar la seva estimada illa mallorquina durant alguns anys, mentre va durar la guerra civil. Conegut sobretot per la seua obra narrativa, especialment per *Jo, Claudi*, que ha estat emesa per diverses cadenes de televisió, —darrerament per TV3, mentre n'ha eixit al mercat editorial la versió en català—, Graves s'estimava més la seva poesia. Com confessa el seu fill, la narrativa era una manera de permetre's el luxe de ser poeta. A despit d'això, va saber potenciar amb la seva prosa aquesta moda tan actual de la novel·la historicista, que han seguit Margueritte Yourcenar amb *Memòries d'Adrià*; Umberto Eco amb *El Nom de la rosa* i, és clar, l'últim *Premio Planeta Terenci Moix* amb *No digas que fue un sueño*.

Graves ens ha deixat, doncs, una vasta obra, més de cent cinquanta títols, que inclou cinquanta llibres de poesia, diversos llibres d'investigació històrica, alguns de crítica literària i més de vint novel·les.

La majoria dels crítics troba fonamental la seva obra *La deessa blanca*, sense menysprear els magistrals *Jo Claudi* i *Claudi*, el déu. La filla d'Homer. El tois d'or. El comte Belisari i *Set dies a Nova Creta*. La seva autobiografia, *Adéu a tot això*, escrita als trenta-tres anys, serveix per a conèixer una mica millor aquest magnífic poeta que, per ser-ho, va influir decisivament en la narrativa del seu segle. □

sora, una gran relíquia per als temps d'informatització que corren. Actualment prepara una antologia dels millors poemes d'Hongria. «A Hongria hi ha un premi al millor poeta de l'any, un premi que va crear Robert Graves —em comenta Ralph Nelson, poeta anglès que viu i treballa, també, amb Tomàs—, ja que no li deixaven treure els diners dels drets d'autor a aquest país».

—Tomàs, el teu germà m'ha comentat que, de la teva família, tu ets qui té més a veure amb el teu pare, amb la continuació de la seva obra.

—Ell, als anys trenta, va editar a *Deià* obres de Gertrude Stein i Norman Comeron... Fa cinc anys que em vaig decidir a continuar amb el projecte de Robert. Vaig estudiar topografia a Londres, i vaig treballar de grafista a Barcelona. Els llibres que fem ara, els traïem més per gust que per obligació. Són com edicions d'autor, però sense. Es venen com a treballs d'artesanía, i traïem entre cent o dos-cents exemplars de cada obra.

Tota la feina està feta a mà, amb materials nobles, com es feia a començaments de segle.

—Suposo que el fet que el teu pare va ser un dels grans escriptors del segle fa que la premsa vingui molt sovint a *Deià*. ¿Heu pensat a fer de la casa del teu pare una mena de casamuseu?

—No, home, no. Si encara hi vivim la meua mare i jo. A més, no sé quin sentit tindria, i no volem que tot açò es pugui convertir en un lloc de pelegrinatge.

—El teu pare va ser un escriptor molt prolífic, però l'obra més coneguda popularment, gràcies a la televisió, és *Jo, Claudi*. ¿Què et sembla l'adaptació que n'han fet?

—La vaig veure quan la van passar temps enrere. Poden fer la sèrie com els sembli, perquè el meu pare va vendre'n els drets fa molts anys, a finals del trenta, per al cinema. La pel·lícula mai no es va acabar. Fa temps, la BBC va fer un altre film amb el material que s'hi va utilitzar.

M. CZERNIKOWSKI

M. CZERNIKOWSKI

Joan Graves, amb la seua dona, setè fill de l'escriptor.

—Joan m'ha dit que no ha llegit cap llibre de Robert i que parlés amb tu, que ets més intel·lectual i continues la tradició. ¿Has llegit tu els llibres del vostre pare?

—Jo, d'això, no en tinc res, més que res perquè el meu pare va escriure sempre d'esquena a aquest món pretesament intel·lectual. Pel que fa a l'altre punt, hi ha un refrany castellà que ho diu ben clar: «En casa del herrero cuchillo de palo».

—¿Com era Robert Graves?

—Era una barreja molt curiosa, una contradicció entre allò que és el

poeta i el producte d'una societat victoriana. És rebel·lava contra les convencions socials i tenia una escala de valors molt clara. Per a ell, per exemple, la narrativa era una manera de permetre's el luxe d'escriure poesia.

—¿Com es documentava, a Dejà, per escriure els seus llibres sobre mitologia i història?

—El meu pare no necessitava anar a Grècia. Aquí ja tenia tota la inspiració mediterrània, i la documentació era purament literària. És més, quan va anar a Grècia, va dir «No he estat aquí en dos mil anys». Quan va arribar a Mallorca es va inspirar una mica en els personatges, la gent d'aquí.

A mitjan dècada dels setanta va deixar d'escriure, va començar a perdre la memòria, la concentració. I, a mida que es va anar tancant en si mateix, la gent va deixar de venir a visitar-lo.

Jo em sento en el compromís de deixar clar com era, sense romantitzar-lo ni atacar-lo. Intento que la gent el vegi com era, una persona que estava integrada en el paisatge i l'ambient de Dejà, molt conseqüent amb les seves idees, encara que tenia una professió que no era molt típica d'aquí.

Tomàs acaba explicant-nos entusiasmat un projecte que du entre mans, editar un recull de poemes inspirats en Dejà, que es publicaria en les llengües originals dels autors. De moment, està pensant en Carme Riera, Llompart i tot el que estimi aquest lloc tant com el seu pare arribà a estimar-lo. □

CONCERTS DE NADAL I CAP D'ANY

EL MESSIES

G. F. HÄNDEL

CORAL JOVENTUT SARDANISTA DE PUIG-REIG

(Ramon Noguera, *director*)

CONJUNT INSTRUMENTAL

MERITXELL OLAYA, *soprano*
EULÀLIA SALBANYÀ, *contralt*
JOAN CABERO, *tenor*
JORDI RICART, *baix*
MADRONA ELIAS, *orgue*
JORDI REGUANT, *clavecí*

MANUEL CABERO, *director*

Dijous, 1 gener 1987, 19 h.

BARCELONA

Palau de la Música Catalana

Divendres, 2 gener 1987, 22 h.

TORTOSA

Catedral Basílica

Diumenge, 4 gener 1987, 19 h.

CERVERA

Gran Teatre

Diumenge, 11 gener 1987, 19 h.

GIRONA

Teatre Municipal

INFORMACIÓ - Barcelona: 318 50 04 / 301 11 04
Tortosa: 44 60 01 - Cervera: 53 11 02 - Girona: 20 34 04

Departament de Cultura Generalitat de Catalunya